

הפסיקה על פי הקבלה

שאלות

- האם הפסיקה על פי הקבלה היא לגיטימית
- אם תמצי לומר שהיא לגיטימית, האם היא מחייבת את כל העולם, או רק את המקובלים
- אם תמצי לומר שהיא מחייבת את כל העולם, איך צריך לפסוק כשיש מחלוקת בין הקבלה להלכה הנובעת מן התלמוד או מן הפוסקים
- ואם תמצי לומר שפוסקים כמו הקבלה, מה היא הקבלה הנכונה? הלא יש מחלוקות בין המקובלים

(היסטוריה 1)

- יש פסיקה רבה בזוהר. הזוהר הופיע לראשונה בעולם הספרדי. ואעפ"כ הראשון שהשתמש בו כדי לפסוק הלכה "היה דוקא אשכנזי: בעל "ספר האגור
- **המחבר:** ר' יעקב לאנדא, בן המחצית השנייה של המאה הט"ו. נולד באשכנז, אך פעל באיטליה, כמו בני דורו (שהיו מגורשי גרמניה וצרפת): מהר"י מינץ, מהר"ם פאדווה, מהר"י ברונא, מהר"י קולון
- שילב מעט מאד, כנראה שלש הלכות בלבד שסתרו את מנהג אשכנז:
 - 1) ברכה אחת על שתי התפילין
 - 2) "נוסח "כתר

(היסטוריה 2)

- הראשון שקבע כלל פסיקה על פי הקבלה, היה הרדב"ז
 - ובכל מקום שתמצא ספרי הקבלה חולקים על פסק"ה הגמרא, הלך אחר הגמרא והפוסקים, ובכל מקום שאינו חולק כגון בכי האי גוונא שלא נזכר בגמרא וגם בפוסקים, (אני ראיתי לסמוך על דברי הקבלה" (שו"ת רדב"ז, ח"ד, סי' לו
- אותו כלל עם תוספת: "בכל דבר שנכתב בגמרא או באחד מן הפוסקים או בעלי ההלכות, אפילו שיהיה הפך ממה שכתוב בספרי הקבלה אני מודה בו, ולא אחוש למה שכתוב באחד מאותם הספרים, ולעצמי אם הוא חומרא (אני נוהג אותו, ואם קולא לא אחוש לה" (שם, סי' פ

(היסטוריה 3)

- הראשון שהשתמש בקבלה לצורך פסיקה, בצורה מסיבית, היה מרן.
 - הכלל שלו הוא: "שמצינו שכתב רבי שמעון בן יוחאי בספר הזוהר היפך ממסקנא דתלמודא, ואין הפוסקים כותבים אלא מסקנא דתלמודא" (ב"י אורח חיים, סימן כה, אות ה, ד"ה (ויברך אשר עוד כלל של מרן: "וכיון דלדברי הזוהר אסור לקרות אלא אחד לבד, ועכשיו שנהגו ששליח ציבור הוא הקורא, העולה אסור לקרות, אע"פ שלדברי הפוסקים צריך לקרות, ואם לא יקרא, כתבו דהוי ברכה לבטלה, מאחר שלא נזכר זה בתלמוד בהדיא, לא שבקינן דברי הזוהר

4) היסטוריה

- לדעת הרדב"ז, סולם העדיפויות הוא
 - 1) עדיפות לגמרא
 - 2) מחלוקת זוהר פוסקים כשהגמרא לא אמרה כלום - עדיפות לפוסקים
- לדעת מרן, סולם העדיפויות הוא כך
 - 1) עדיפות לגמרא
 - 2) אם הגמרא לא אמרה כלום, ויש מחלוקת בין הזוהר לפוסקים – עדיפות לזוהר
- מרן נוטה אם כן לפסוק על פי הקבלה יותר מאשר הרדב"ז

האם הפסיקה על פי הקבלה לגיטימית

1) לגיטימית עם מגבלות: לפי מרן והרדב"ז, כאמור לעיל

2) אינה לגיטימית: מהרש"ל (שו"ת מהרש"ל, סי' צח): "אם להניח תפילין של יד

בישיבה או בעמידה ... ואם היה רשב"י עומד לפנינו וצוח לשנות המנהג שנהגו הקדמונים לא אשגחין ביה, כי ברוב דבריו אין הלכה כמותו, וכאשר כתב הקאר"ו, וראייה לזה שהוא כתב סודות גדולות ואזהרות נפלאות שאין לברך שתי ברכות על תפילין של ראש ושל יד, ואנו לא אשגחין ביה ומברכין שתיים, גם הוא כתב המניח תפילין בחול המועד חייב מיתה, ואנחנו מניחים ומברכין עליהן ... הלא האגור נמי כתב שמצא ג' דינים בהזוהר ... ויפה כוונת הקאר"ו

(האם היא מחייבת את כל העולם 1)

אין לפרסם את פסקי הקבלה

- 1) שו"ת הרא"ם (סי' א) לר' אליהו מזרחי (רומניוטי מקושטא, -1435) (, פרשנו הגדול של רש"י, מתימתיקאי, המציא שיטה לחישוב שורש רביעי, קלט את מגורשי ספרד 1526)

מי הוא זה שיוכל להכריח הצבור שלא היו" נוהגים בחזרה (של שלש התיבות "ה' אלהיכם אמת"), שיבטלו מנהגם שיחזירו? ואף על פי שבעלי הקבלה, קצתם היו מדקדקים במספר התבות, והיו מכוונים להשלים בחזרה הזאת חשבון הרמ"ח אברים, לא היו מכריחים את בעלי הקבלה האחרים שלא היו יודעים החזרה להחזיר ... מדוע לא פרסמו הראשונים שהיו יודעים החזרה, לכל בעלי הקבלה, וגם לכל ישראל שיהיו מחזירים? אבל

(האם היא מחייבת את כל העולם 2)

אין לפרסם את פסקי הקבלה

ורבים מעמי הארץ מתיהרים באמרם: סוד ה' לנו, מורשה" לנו המים העליונים, לא לכם בעלי התלמוד ההולכים בחושך, ולבם בל עמם טח מראות עיניהם, והדבר אין בהם,

חכמים המה להרע לנפשם, כי החזיקו במה שקצרה יד שכלם, ורוצים לעלות במעלות, אין בידם ספק להגיע אל תכלית, ויעלו חרס בידם להתגרד בו, והיה להם למוקש, ואם איש מבני ישראל ירצה לעיין בקבלה, ראוי לעשותה כלי חמדה לעצמו, יבין מה שיבין באימה ביראה ברתת ובזיע, כאיש המהלך על הגחלים, לא יחזיק טובה לעצמו להורות לזולתו ליחיד וכ"ש לצבור, כי תצא מזה תקלה להרוס חומת התורה ולפרוץ גדר, יתפאר במה שלא יבין ויטעה

(האם היא מהייבת את כל העולם 3)

פרסם תפילות רבות על פי הקבלה של האר"י ז"ל, •
ואעפ"כ הוא התנגד לכך שיהמונים יתעסקו בקבלה. הוא
כותב:

- יען ראיתי מהמון העם שלא ידעו ולא יבינו, ואומרים "תפילות בכוונת העומר ובשאר עניינים, אגלה טפח כי בוודאי טועים הם, דמלבד שאינם יודעים מה שמוציאין בפיהם, טע"ו במדב"ר בסדר הלשון, ולפעמים מזכירים שמות הקדושים אשר לא כדת. עוד בה שנפלו כמה טעויות בדפוס ... ובשגם מכיר אני שאיני כדאי להזהיר, מ"מ לכבוד ה' ריש מילין אומר, דהירא לנפשו לא יאמר שום תפילה, ולא יכוון שום כוונה, עד כי בעיניו יראה

(האם היא מחייבת את כל העולם 4)

הגר"ש משאש: הקבלה למקובלים בלבד

- והיך מה שכתב במחזיק ברכה (סי' קמא) על מה שכתב "האר"י שגם בתפילה לא ישמיע לאזניו, וז"ל: מיהו אין זה אלא דוקא למיישרים אורחותם, כי שיח וכי שייג להם לכלכל דבריהם במשפט האורים, אמנם להמון העם תיסגי שלא ישמיעו לאחר, והנח להם לישראל, כי לא נאמרו כל השעורים האלו אלא למצניעיהם" (שמ"ש (ומגן ח"א, או"ח, סי' יא, עמ' לב).
- נהג לומר שגם כשאין מחלוקת בין הפוסקים והקבלה, אין לפסוק על פי הקבלה אלא לאותם יחידי הסגולה המבינים בקבלה והחיים על פיה, אבל לא להמוני העם.

(כשיש מחלוקת בין הקבלה להלכה 1)

אחד הוויכוחים המלווים את תקופתנו הוא הוויכוח על
מקומה של הקבלה בפסיקה

- הרב עובדיה יוסף והרב שלום משאש רוצים לצמצם את השפעתה.
- הרב מרדכי אליהו והרב יהושע מאמאן רוצים להגדיל את השפעתה.

(כשיש מחלוקת בין הקבלה להלכה 2)

- מוסכם על כולם כי אם הזוהר חלוק על התלמוד, אין (משגיחים על הזוהר (ב"י או"ח, סי' קמא; סי' לא, אות ב
- אולם בדברים שלא נתבארו בצורה מפורשת בתלמוד והזוהר חולק בהם על הפוסקים, סובר הראשל"צ הרב מרדכי אליהו זצ"ל שיש לפסוק כדעת הזוהר (מאמר "פסיקה על פי (הקבלה" בתוך: ואביו שמר, סימן ג
- ר' חיים סתהון: "בדבר שפליגי בו הפוסקים, הקבלה (מכרעת (ארץ חיים, בתחילת הספר בכלל י"ג
- לעומתו הראשל"צ הרב עובדיה יוסף זצוקלה"ה סובר שגם במקרה זה אין לפסוק כדעת הזוהר
- גם הגר"ש משאש זצוקלה"ה מסכים שאין לפסוק כדעת

(כשיש מחלוקת בין הקבלה להלכה 3)

הרב עובדיה יוסף זצוקלה"ה

- מרן כתב (סי' תפז) שאין לומר ברכה מעין שבע בליל פסח. שחל בשבת. והרש"ש כתב שצריך לאומרה

- על זה כתוב בשו"ת יביע אומר (חלק ב, או"ח, סימן כה, אות יב):
"והנה במקום שרבני המקובלים סוברים היפך דברי הפוסקים, לא יצא הדבר מידי מחלוקת, אם יש לפסוק כהמקובלים או כהפוסקים. וידועים דברי החיד"א בברכי יוסף (סי' מו, ס"ק יא), עמ"ש מרן שם: יש נוהגים לברך

הנותן ליעף כח, ואין דבריהם נראים. ועל זה כתב החיד"א: ועתה נתפשט המנהג בגלילותינו לברך ברכה זו, ע"פ כתבי רבינו האר"י ז"ל. כי אף שקבלנו הוראות מרן, קים לן דאלמלא ראה מרן דברי קדוש האר"י זצ"ל, גם

(כשיש מחלוקת בין הקבלה להלכה 4)

המשך דברי הרב עובדיה יוסף

- וכ"כ בספרו בן איש חי (פ' בראשית אות י), דלא אמרינן ספק ברכות להקל, כשדעת האר"י ז"ל שיש לברך. אע"פ שאומרים ספק ברכות להקל נגד סברת מרן. ע"ש ...
ואנכי בעניי לא זכיתי להבין מנ"ל להרבנים הנ"ל
אומדנא זו בדעת מרן, שאילו היה רואה לדברי רבינו האר"י היה פוסק כן? והרי עם כל הכבוד לרבינו האר"י ז"ל, עטרת בראש כל אדם, אנן קי"ל לא בשמים היא! ומהיכא תיתי להניח דברי הפוסקים המפורסמים,
ולתפוס דברי האר"י ז"ל, כהלכה למשה מסיני

(כשיש מחלוקת בין הקבלה להלכה 5)

המשך דברי הרב עובדיה יוסף

- וא"כ אף אם רב גובריה וחיליה דרבינו האר"י כחד מן קמיא, מ"מ כשיש פוסקים ראשונים שאומרים להיפך והם הרוב, אזלינן בתר רובא. וכ"ש לפמ"ש בס' אגרות התניא (דצ"ז ע"א), בשם הגר"א שאינו מאמין בקבלת האר"י בכללה שהיא כולה מפּי אליהו ז"ל, רק מעט מזער מפּי אליהו ז"ל, והשאר מחכמתו הגדולה ואין חיוב להאמין בה וכו'. וע"ש (דצ"ט) שכ"כ הגר"ח מוואלוז'ין בהקדמה לספרא דצניעותא. ע"ש. וא"כ מה כל החרדה הזאת להניח דברי כל הפוסקים וכללי הדינים

מפני סברות האר"י ז"ל? ... שאף בזה יש לומר לא בשמים היא

(כשיש מחלוקת בין הקבלה להלכה 6)

המשך דברי הרב עובדיה יוסף

- וע' בתוספת מעשה רב (אות ב), שהגר"א לא היה מברך ברכת הנותן ליעף כח. ע"ש. וכן ראיתי בשו"ת הון יוסף (סי' יא, די"ד סע"א) שהעיד שגדול אחד מגדולי דורו, לא היה מברך ברכה זו. ע"ש. וזה מכבר ראיתי להחיד"א עצמו בס' ככר לאדן (סי' ה אות ז), שכ' דזימנין דכמה גדולי ישראל רואים דברי האר"י ואעפ"כ אינם זזים ממנהגיהם, והביא ג"כ ד' הפר"ח הנ"ל. ולא נאמרו דברים אלו אלא למצניעיהם (ע"כ לשונו של הרב עובדיה יוסף)

(כשיש מחלוקת בין הקבלה להלכה 7)

הרב מרדכי אליהו זצוקלה"ה

- הרב מרדכי אליהו כתב מאמר: "פסיקה על פי הקבלה" בספרו "אמרי מרדכי". הוא ציין במאמר זה כי הלכות רבות הנוהגות כיום, מקורן בזוהר הקדוש, או בדברי האר"י ז"ל והמקובלים. הוא קובע כי בדברים שלא נתבארו בצורה מפורשת בתלמוד והזוהר חולק בהם על הפוסקים, שיש לפסוק כדעת הזוהר ואם תאמר: איך ניתן לפסוק על פי הזוהר או על פי האר"י ז"ל? הלא "לא בשמים היא"! הרב מרדכי אליהו מתרץ כי רשב"י והאר"י ז"ל היו גדולים מאד גם בנגלה. הם פסקו על פי חכמתם בנגלה, ורוח הקודש סייעה להם להעמיד הלכה על בוריה.

(צפ"א – הרמב"ם אלבאז 1)

- כבר במאה הט"ז, התחילה פסיקה על פי הקבלה, בעיקר בדרום מרוקו. הנציג המובהק לכך, היה הרמב"ם אלבאז באותו זמן בו התפתח מרכז הקבלה הגדול בצפת, היה קיים מרכז קבלה נוסף בעולם היהודי כמעט חשוב כמוהו, בתפילאלת שבדרום מרוקו. חבורה קדושה הצטופפה אז מסביב לרבה הנערץ - רבינו משה ברבי מימון אלבאז, המכונה הרמב"ם אלבאז, בעיר תארוזאנת שבדרום מערב מרוקו, בסוף המאה הט"ז, בזמנו של האר"י ז"ל. תלאות רבות עברו על החבורה הקדושה. הרמב"ם אלבאז חיבר ספר פירוש התפילות על פי הזוהר, בשם "היכל הקדש", בשנת השל"ה (1575) – השנה בה נפטר מרן בצפת

(צפ"א - הרמב"ם אלבאז 2)

1. הספר צוטט ע"י מגן אברהם פעמים (מ"א, או"ח, סי' ג, ס"ק ו; סי' ז, ס"ק א). בעיקבות מג"א, מצוטט ע"י משנה ברורה. צוטט במרוקו, בעיקר ע"י ר' יהודה טולידאנו במפנה המאה הי"ט.
2. הוא בין הפוסקים הראשונים בתולדות התורה, הפוסק על פי הזוהר והמקובלים.
3. הנה כמה דוגמאות שמבליטות את העדפתו של הרמב"ם אלבאז לפסוק על פי הקבלה:
(א) בעמ' 175 הוא מציין כי דעת הרמב"ם ז"ל והגאונים ז"ל היא שאין מקדשין על היין המבושל, "אמנם האחרונים ז"ל פסקו

(צפ"א – הרמב"ם אלבאז 3)

4. הוא מכיל עדויות על המנהג הקדום במרוקו [דוגמה אחת בלבד: המנהג העממי שהיה במרוקו לזרוק מים זה על זה בשבועות, ושרבים זלזלו בו וראו בו מנהג של עמי הארץ נתגלה בספר "היכל הקדש", ומסתבר שזה היה מנהג עתיק יומין ויסודתו בהררי קדש. כך כותב הרמב"ם אלבאז ע"ה: "ונהגו

כל ישראל לזרוק מים זה על זה ביום שבועות, וגם כן טובלין

בטבילה, או טהרה תשעה קבין קודם שחרית, לזכרון טל התחיה

(צפ"א – הרמב"ם אלבאז 4)

- בשום מקום לא היתה אצלו התנגשות חזיתית בין הקבלה לתלמוד, או בין הקבלה לזוהר.
 - עיקר פסקיו נוגעים לכוונות בתפילה.
- שאלת הסתירה בין ההלכה והקבלה אינה מתחילה להטריד את חכמי צפ"א אלא במאה הי"ט בלבד.
- ואין ספק כי הבעיה התעוררה בגלל שד"ר א"י שהביאו לידיעת הקהילות הספרדיות השונות, את מנהגי הקבלה על פי האר"י ז"ל שהיו נהוגים בא"י. והשד"ר שהשפיע (הכי יותר היה החיד"א (1724-1806)

צפ"א - לא מתייחסים לקבלה לפני המאה

- ר' יהודה עייאש האלג'ירי, ^{הי"ט}בן המאה הי"ח, לא מזכיר את הקבלה בספר "בית יהודה" שלו.
- גם המלאך רפאל בירדוגו המרוקאי, בן המאה הי"ח, לא מזכיר אותה בספר "משפטי ישרים" שלו.
- ואפילו ר' אברהם אדאדי הלובי, בן המחצית הראשונה של "המאה הי"ט, אינו מזכיר אותה בספרו "ויקרא אברהם".

(צפ"א - רבי שמואל עמאר 1)

- ר' שמואל עמאר (נפטר תרמ"ט/1889) כתב במכנאס בשנת 1855 תשובה לבאר את "הכלל במחלוקת בין הפוסקים והמקובלים, מתי להכריע כדברי המקובלים". התשובה פורסמה בראש "דברי שלום ואמת" לרבי שלם עמאר (אהבת שלום, ירושלים תש"ס, סי' א). מסקנתה
- דבר שהוא מפורש בש"ס, או נמצא מוסכם בדברי" הפוסקים, אפילו לא נמצא בגמרא, אף כי ימצא היפך בדברי הקבלה, נקיטינן כדברי הפוסקים, אך דבר שלא נמצא בש"ס ונמצא במחלוקת בדברי הפוסקים, נקיטינן "כדברי הקבלה".
- (כלל זה נלקח למעשה מתשובות הרדב"ז (סי' ח'; ח"ד, סי' ל"ו

(צפ"א - רבי שמואל עמאר 2)

- ר' שמואל עמאר דן בארבע הלכות
- מי שאיחר לבוא לבית הכנסת בסוף פסוקי דזמרה - לדעת מרן (נב, א) והפוסקים, ידלג חלק מן הזמירות כדי להדביק את הציבור, כי חביבה תפילה עם הציבור, ואילו המקובלים סבורים שאין לדלג, אלא יתפלל יחיד, כי המדלג מהפך הצינורות
- החיד"א כתב בברכ"י (תפט, ה) שעל פי הקבלה, יש לספור את ספירת העומר בליל שני של פסח בחו"ל, אחרי הסדר. אך לפי הפוסקים, אסור לאכול לפני ספירת העומר
- לא התברר בגמרא אם מותר להניח תפילין בחוה"מ או

צפ"א הגר"ש משאש

הרב שלום משאש (שמ"ש ומגן ח"א, סי' י"א, י"ב, ט"ו) קבע כי כשיש
מחלוקת בין הפוסקים והזוהר, יש לנו שלשה מצבים:

- אם הפוסקים מסכימים כולם ביניהם על הלכה אחת בניגוד
לזוהר – הלכה כמו הפוסקים נגד הזוהר.
- אם הפוסקים חלוקים ביניהם – הזוהר יכריע ביניהם.
- אם רק פוסק אחד חיווה את דעתו נגד הזוהר, ושאר
הפוסקים לא גילו את דעתם – הלכה כדעת הפוסק נגד
הזוהר.

(הגר"ש משאש והגר"י מאמאן 1)

- נושא המחלוקת בין פסיקה לקבלה העסיק מאד את חכמי מרוקו בדור הקודם. הגר"ש משאש זלה"ה הקדיש לו 6 תשובות מיוחדות (שמ"ש ומגן ח"א, או"ח סי' יא, יב, טו, כה; שמ"ש ומגן ח"ב, חו"מ סי' ג (סעיף ג וסעיף טז) וכן סי' ז), ובנוסף לזה, הנושא חוזר ועולה אצלו בתשובות רבות, כגון בתשובותיו נגד המנהג להניח תפלין בת"ב שחרית.
- משא ומתן נרחב התחולל בין הגר"ש משאש ליבדל לחיים טובים הגר"י ממן בעל "עמק יהושע" וחכמים אחרים. הגר"י מאמאן תמך בפסיקה על פי הקבלה, והגר"ש מינאני החווד לה. הגר"י מינאני פחה על פוחסיה רדנח הזוהר

(הגר"ש משאש והגר"י מאמאן 2)

- (הגר"ש משאש כותב (שו"ת שמ"ש ומגן, ח"ב, עמ' רצט
- בספר עמק יהושע (ח"ג, סי' לג) חוזר וניעור להליץ בעד" עצמו, ואוסף מהספרים להוכיח דקיימא לן כדברי הזוהר

נגד כל הפוסקים, ודלא כמו שהוכחתי בספרי שמ"ש ומגן (ח"א, סי' יא). וגם כאן איני צריך להשיב על דבריו, כי רק הקורא בספרי שם, ימצא תשובה שלימה על כל דבריו, מה שלא השיב על זה מאומה. גם כל הפוסקים שהביא, דיברתי עליהם שם, וביררתי הדברים להלכה, שכל שיש אפילו פוסק אחד נגד הקבלה, ופוסקים אחרים לא דיברו, עבדינן כאותו פוסק. ורק דברי הקבלה יועילו היכא דהפוסקים חולקים, אזי הקבלה תכריע. ולא ראיתי

(מהי הקבלה הנכונה 1)

- החיד"א למד קבלה אצל הרש"ש בישיבת בית-אל.
- בספרי ההלכה והדרש שלו, פזורים דברי קבלה רבים.
- ספריו הקטנים (מורה באצבע, צפורן שמיר, קשר גודל, כף אחת, יוסף בסדר, סנסן ליאיר, שומר ישראל) מיוסדים על תורתו של האר"י ז"ל והנהגות מקובלים בירושלים ובצפת.
- החיד"א עסק הרבה בקבלה, ואעפ"כ הוא כתב מעט מאד בתחום זה, על אף נהייתו המפורסמת לכתיבה. הוא סבר כנראה שלימוד הקבלה הוא עניין אישי, ואין להוציאו לרשות הרבים.
- כתוב בספר "מעגל טוב" (הוא ספר סיפור מסעותיו של

(מהי הקבלה הנכונה 2)

- החיד"א הזדהה רק עם קבלת האר"י ז"ל, וביקר מקובלים (שלא הלכו בשיטתו. הוא כותב (כבר לאדון, סי' ז, דף קנז, ע"א
- והגם שאני הדל באיזה מקומות כתבתי בעניותי על דברי" הרבנים הנז' וכיוצא, למען יסלח"ו הצדיקים שלא כיונו אל האמת, מ"מ אני נזהר שלא לדבר בפרסום נגד העושים
"נגד דברי האר"י ז"ל ומזקנים אתבונן
- הפירוש הנכון של הקבלה ניתן ע"י האר"י ז"ל

דוגמה למקובלים שלא הלכו בשיטת

האר"י

שו"ת חיים שאל (ח"ב י', ג): "בענין מה שנהגו בתקיעות ר"ה לתקוע בהנץ החמה, וכתבתי אני הצעיר בס' הקטן מחזיק ברכה ובקונטרס מורה באצבע, לבטל מנהג זה, כי לא יכוננו התקיעות קודם תפלה, בין על דרך האמת בין על פי הדין ... אמנם הרב הכולל הישיש ונשוא פנים כמהר"ר אליה הלוי ז"ל, רב בק"ק אליסאנדריא די לה פאליא, כתב אלי באורך על זה, ותנא מסכת עדיות ומזקנים יתבונן, שכך נהגו הרב המקובל מהר"ר בנימין הכהן ורבו הרמ"ז זכרם לברכה. ועד אחרון מצא בכתבי הרמ"ז ז"ל, שיש מקום לתקיעות אלו עפ"י הסוד, שהם הכנה לתקיעות העיקריות, והרבה דברים באריכות גדול. ואני בעניי איני חש לסודות שלא גילה רבינו האר"י ז"ל עצמו. וגם כי הרמ"ז ז"ל

קבלת האר"י ז"ל גוברת על התלמוד

הרב עובדיה הדאיה כותב (שו"ת ישכיל עבדי, ח"א, יו"ד, סי' כד ד"ה ומ"ש
:באות)

- כמו שכתב איהו ז"ל בספר טוב עין דף ט"ז, דאם הקבלה "חולקת על הש"ס, אם דבר בזה האר"י ז"ל, קיימא לן "כוותיה ע"ש".